

A mai szám ára az Uj Kelet Hétlapjával együtt 7 lej

Szerkesztőség kiadó hivatal és

Staj-Ko Ramassetter Róbert

10. II. 8. sz. k. N.

Kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címzették. Kéziratokat nem adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK Romániában

Egész évre	850
Félévre	460
Negyedévre	240
Egy hónapra	85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lej	
Bukarestben	5.-

Csehszlovákiában

Egy hónapra	ck 35.-
Egy szám	150

1925 július 4 Szombat

Ciuj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 151 szám

5685. Thamuz 12

Európa és Ázsia nagy harca előtt

Irta Richard Condanhove-Calergi

Az alábbi cikk gróf Coudenhove-Kalergi Richard legközelebb megjelenő „Világpolitika 1924.” című riportatából való.

Az 1924-ik évben a világpolitika súlypontja Európától Ázsiába, az Atlanti oceántól a Csendes óceánhoz tevődött át. Ennek az eltolódásnak a növekvő ázsiai feszültség és az európai problémák kezdődő elcsendesülése volt az oka. Oroszország, amely addig a két kontinens között ingadozott, végleg Ázsiához csatlakozott, ami a Kínával és Jappánnal kötött szerződéseivel kifejezésre is jutott. El kell ismernünk, hogy ez az ázsiai keletkezében lévő népszövetség, amely a Keleti-tengertől a Kínai-tengerig terjed, a legerősebb jövőjű szövetsége a világnak. Hatalomban és gazdaságban pedig legalább is a második. Az angolszász blokk ezen a téren, nyelvi egysége miatt, még mindig az első helyen áll.

A föld erőrendszere két részre oszlott ezáltal: Keletre és Nyugatra. Ennek a két hatalmas területnek a szembekerülése, megismétlődése annak a széttagolódásnak, amely, mindenestre kisebb méretekben, 1914-ben Európában a világháborúhoz vezetett.

A világ eme kezdődő szétválásánál az európai hatalmak statisztikákká zsugorodtak, mert nincsenek abban a helyzetben, hogy a Keleten készülő tragédiát megakadályozzák, vagy befolyásolják. Európa nem világhatalom többé. A tények szempontjából ez talán paradoxonnak hangzik. Mert hiszen tudvalevőleg ez a kontinens egymaga több katonát tart fegyverben, mint a többi földrészek együttvéve. De ezt a hatalmas hadsereget az államok egymás iránt való bizalmatlansága szülte. És nem igaz az, hogy Európa elszegényedése az oka annak, hogy államai tehetetlenek. Ezt az állapotot inkább az idezi elő, hogy az ittélő nemzetek kicsinyesek és elvakultak. Különben lehetetlen volna, hogy az elgyengült és megrázkódtatott Oroszország egy eredményes világpolitikát vezessen Európa ellen. Oroszország azonban az egész világon rajta tartja a szemét, míg Franciaország például évek óta csupán a kis Rajna-és Ruhr-ügyekkel foglalkozik.

Ázsiában ebben a pillanatban három nagyhatalom uralkodik. Északon Oroszország, délen Nagybritánia, Keleten Japán. Ez a három nagyhatalom három különböző tömegmozgalmat jelent: bolsevizmust, az Izlamot és nacionalizmust. A bolsevizmus Oroszországra támaszkodik, az Izlam Angliát fenyegeti, a pánázsiai nacionalizmusnak pedig Japánban van a reménye. Ázsia jövőjét illetően két irány bír fontossággal: a növekvő ellentét Anglia és az Izlam között és a pánázsiai nacionalizmus közeledése Japánhoz. Ez a kettős fejlődés, a bolsevizmus szibériai győzelmével kiegészítve, egy olyan hatalmas szövetséget készít elő a bolsevizmus, a pánizlámizmus és a pánázsiai mozgalom között, amely az európai szupremáciát alapjaiban fenyegeti. Ma még korai egy ilyen szövetségről, mint tényről beszélni, de a jelek azt mutatják, hogy előbb utóbb biztosan létrejön.

Egyébként mindaz, ami Ázsiában végbemegy, nem egyéb, mint Oroszország harca Angliával. Ennek a közel százszázalékos küzdelemnek utolsó fejezete a japán-orosz háború volt, amelynek segítségével annak idején tulajdonképpen Anglia győzött, mert hiszen akkor vonult be Tibetbe, indiai birodalmának csucsára. A világháború után, amidőn Anglia legyőzte másik ellenségét, Németországot, ismét kiújult a harc közte és

Oroszország között és azóta állandóan éleződik. A kínai polgárháború szintén csak egy fejezete az orosz angol élet-halálharconak. Wu-Pei-Fu az angol fegyverekre, Csan So-Lin pedig Oroszországra támaszkodott. És ebben a küzdelemben Csan-So-Lin győzött.

1924-ben ismét egy új fázis kezdődik a távolkeleti politikában. Japán mindinkább közeledik Oroszországhoz. Hogy ezt a közeledést kiparirozza, Anglia hirtelen amerikai orientációt vesz fel. Hamarjában kifizeti összes tartozásait az Egyesült-Államoknak, viszont az amerikai flotta hadgyakorlatot rendez a Csendes-óceánon.

Ebben a pillanatban úgy állunk, ahogyan 1914-ben. Illetve most még sokkal nagyobb méretekben fenyeget az új világháború. Csak rövid idő kérdése, hogy a két hatalmi csoport, amelyet egyelőre a világ legnagyobb tengerre a Csendes-óceán és legnagyobb hegye, a Himalája, választ el egymástól, szembekerüljön s erejét összemérje. Az egész világ uralmáért folyó küzdelem lesz ez, amelynek romjai Európát is maguk alá temethetik.

Mert a mai helyzet Európára nézve is életveszélyes. Egy ázsiai világháború áttérjedne a mi kontinensünkre is. Oroszország és Anglia talán túlnélnék ezt a kataklizmát, Németország és Franciaország azonban tönkremennének bele. Mindazok az államok, amelyek arra törekednek, hogy egyrészt Németországot és Oroszországot, másrészt Angliát és Franciaországot között a lehető legszorosabb együttműködést teremtsék meg, a rettenetes katasztrófát készítik elő, Európa szétszakítását Ázsia miatt.

Még nem végleges a zsidó-lengyel megegyezés

Mindkét oldalról nehézségek merültek fel

(Varsó, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A zsidó kisebbség képviselői és a kormány között létrejött paktum autentikus szövegét nyilvánosan még nem publikálták. Ennek az az oka, hogy **újabbán mindkét oldalról nehézségek merültek fel.** Az egyes pártok közül a nemzeti demokraták váratlanul óvást emeltek a paktumnak a sejm által történő ratifikálása ellen. Ez a párt tegnap este ülést tartott, amelyen két álláspont alakult ki: az egyik, amely a zsidósággal való mindenféle megegyezést kategorikusan visszautasít és a másik, amely Lengyelország külföldi tekintélye érdekében hajlandó ugyan bizonyos megegyezésre, de a kormánytól lényegesen tartózkodóbb magatartást követel. Az ország ama részében, ahol a nemzeti demokraták befolyása érezhető, így különösen Posenben,

a sajtó erős szavakkal utasítja vissza a paktumot.

Grabszki közoktatásügyi miniszter, aki a nemzeti demokraták mérsékelt szárnyához tartozik és Skrzyszki külügyminiszterrel együtt vezette a tárgyalásokat, ma nyilatkozik a „Chwila” című lapban és kijelenti, hogy ez a kifejezés: „lengyel-zsidó megegyezés” nem helytálló. Ezt a megjelölést csak abban az esetben lehetne használni, ha a lengyel társadalom egyezett volna meg a zsidó társadalommal, vagy pedig a zsidóság nemzetközi szervezetei egyeztek volna meg a kormánnyal. Grabszki a továbbiakban azonban hangoztatja, hogy a tárgyalások során meggyőződött arról, hogy Lengyelország határainak megvédésében és az or-

szág belső konszolidációs munkájában a zsidók és a kormány, illetve a hatóságok között feltétlenül lehetséges az együttműködés. A lefolytatott tárgyalásoknak nem is volt más céljuk, minthogy

Csak egy páneurópai szövetség, amelynek alapja egy német-francia egyezség volna, mentheti meg kontinensünket a katasztrófától. Csak egy erős és egységes Európa foglalhatja el semleges álláspontot az ázsiai világháborúval szemben. Az európai államok legközelebbi feladata tehát az kell, hogy legyen, hogy saját nemzeteik között egy esetleges háborút megakadályozzanak. Európa egyébként is hivatott arra, hogy a Kelet és Nyugat között készülő összeütközést kivédje. Két nagy szövetsége, Amerika és Anglia hozzá fogja segíteni ahhoz, hogy az ázsiai rontásnak ellentálljon.

Ha azonban Európa nem tudná teljesíteni ezt a hivatását, még mindig marad egy missziója és ez az, hogy legalább magát megmentse. Mer: ha a világpolitika súlypontja át is tevődött Ázsiába, a gazdasági súlypont pedig Amerikába, — a kultura súlypontja továbbra is Európában maradt.

Eppen ezért siessünk és vonjunk le a tanulságokat az Ázsiában alakuló új konstellációból. Emlékezzünk azokra a kijelentésekre, amelyeket nemrégben Csicserin egy belga újságíró előtt tett. Azt mondta, hogy az ázsiai egyesült államok létrehozásán dolgozik. Ez nem volt frázis. Az orosz külpolitika tettei feltűnően aláhúzzák Csicserin szavait. És ha nem vagyunk résen, néhány év alatt megérhetjük, hogy az egységes Ázsiával és az egységes Amerikával egy egységtelen Európa áll szemben. És egy egységtelen Európa állandó csalétek volna az ázsiai imperializmus számára. Európa nem tudja megakadályozni az ázsiai államok egyesülését, de meg tudja teremteni a saját egységét. És nem véletlen, hogy ugyanakkor, amidőn az orosz külügyminiszter az ázsiai egyesült államokról beszélt, a francia miniszterelnök az európai egyesült államok gondolatát vetette fel a genfi népszövetségénél.

a zsidóság nemzeti szervezeteit a lengyel politikába bekapcsolják.

Természetes azonban, hogy ez csak úgy volt lehetséges, hogy a zsidóság nemzeti, kulturális és vallási követeléseit teljesítették.

Ezt az interjú lemeberi tartózkodása alatt adta a miniszter. Az eredeti megállapodás szerint a zsidó képviselők parlamenti klubja még itt Lembergben át kellett volna, hogy adja Grabszkinak az egyezmény zsidó részről ratifikált szövegét, amelyet azután a közoktatásügyi miniszter vasárnap már a miniszterelnök elé terjesztett volna. Időközben azonban

a zsidó képviselők klubjában is egyenetlenségek támadtak az egyes követelések formulálásánál.

A cionista központi tanácsban is heves viták támadtak az egyes pontok körül. Minthogy pedig Grabszki közoktatásügyi miniszter időközben elutazott Lembergől, a paktumügy néhány napi halasztást szenvedett.

Közben az „Agudasz Jisráél” képviselői is megjelentek a zsidó klubban és leadtak egy nyilatkozatot, hogy, noha egyetértenek a dr. Tohn és dr. Reich által folytatott tárgyalásokkal, vallási kérdésekben mégis kizárólag az Agudasz Jisráél illeti a döntés joga. A közgazdasági kérdésben azonban teljesen

megbiznak a zsidóság parlamenti képviselőiben. A Mizrahi-csoport néhány pontnál szintén ellenvetéssel élt.

Sokkal súlyosabb nézeteltérés állott elő a kereskedők, továbbá a „Hitachdut“ képviselői és a zsidó parlamenti klub között. Ennek nyomása alatt végül is úgy határoztak, hogy

a zsidó parlamenti klub összes csoportjaiból egy bizottságot állítanak össze,

amely megkísérli, hogy a paktum szövegét egységesítse és végleges formában terjessze ratifikálás végett a sejm elé.

A cionista központi tanács tegnap újra átvizsgálta a paktum pontjait és megállapította, hogy az egyezmény megszövegezésénél még számos fontos zsidó követelést figyelembe kívüln hagytak. Ennek pótlására a tanács tagjai ma tanácskozási ülnek össze a zsidó parlamenti klub vezetőségével.

Megjött a csomag!

★

Nem tudom, érdekel-e valakit, de a dologhoz tartozik, hogy megmondjam: én Szlovákiából származom. Akik ismernek, ezt alig hiszik el nekem, mert arra a vidékre való emberek aprólékosan gondosak, minden garast a fogukhoz vernek és nincs nagyobb szentség előttük a tulajdonnál. Tisztelettel alólírott azonban e tiszteletreméltó erkölcsök élő tagadása vagyok.

Hogyan és miként?

Ugy, hogy minden esztendőben el szoktam látogatni Szlovéniába rokonai és baráti találkozásra és minden alkalommal ott szoktam felejtetni a holmijaim közül egyet és más. Egy-egy zsebkendőt, inget, fehér vászonnadrágot, uszóruhát. Nem rendszeres utas és vendég szokása, legkevésbé szlovák emberé.

Egy jó barátom pedig, akiről tudom, hogy a javam akarja, néhány hét előtt fejébe vette, hogy összegyűjti összes hátrahagyott apróságaimat, csomagba rakja és vasuton ideküldi Kassáról a gyűjtőtelep székhelyéről.

Vannak ilyen emberek is.

Megjött a csomag!

És itt kezdődött az, ami már többeket is érdekelhet, nemcsak e sorok íróját.

A csomag megjött, előzőleg pedig egy értesítés. Nyomatvány, amit dátummal, bélyegzővel és nevem aláírásával kellett ellátnom; egyáltalában nem bonyolult és zavaros dolog. De autobuszra kellett ülnöm, hogy kijussak az indóházban székelő második számú postahivatalhoz, ahol akkor megszámlálhatatlan „fél“ állott az ablak előtt, várva a nagy pillanatot, amikor átadhatja az értesítést. Künn szél csapkodta a vastag, hideg esőt, az emberek vacogtak, minden képzelet egy fűtött szobára összpontosult, szóval júliusi nap volt és itt a korlát mellett lihegték és izzadtak az emberek.

Másfélóra múltán kiadtam a három kilós csomagért járó taksát, az értesítést a postahölgy kicserélte a csehszlovák postai szállítólevéllel, amely három francia nyelven kiállított deklaráció társaságában jött meg.

— Ezzel tessék átmenni a vámhoz!

A vám olyan raktár komplexum, hogy egy kis fiut vettem magam mellé kalauznak. Hosszas keresés után végre megtaláltuk a kisebb csomagok vámraktárát.

Ott volt egy lépésnyire a postahivataltól.

Gondoltam, használt dolgok, nincs rajtuk vámteher, simán megkapom a holmimat, hazamegyek és írok egy dicsérőt a román-cesh forgalomról.

— Tessék bemenni a főnökséghez, ott megjelölök az urat, aki a taksát megállapítja.

Kék bélyegzőt nyomtak a szállítólevél hátsó részére.

— Győződhessen meg, vajjon megérkezett-e az áru — szólt egyike a taxator uraknak.

Vissza a vámraktárba!

Éppen akkor jött meg a csehszlovákiai szállítmány Szatmárról. Nagy kirakodás, sürgős-forgás, a hivatal emberei verejtékező munkában voltak. Igazán tapintatlanság lett volna őket zaklatni most az én hátrahagyott harisnyáimmal. Közben a hivatalos idő is letelt.

Ajánlom magam!

Másnap sikerült megtudnom, hogy az „áru“ megérkezett, a taxatorom előzékeny volt, egy halom ívet, amelyek mögött nyilván nagyjértékű importok húzódtak meg, félretett az én elhagyott és ismét megkerült kincseim miatt és bejött velem a rak-

tárba. Felbontotta a csomagot, megállapította az egyes dolgokról, milyen materiából készültek, grammra lemérte a dolgokat, jegyzett számokat és összegeket.

— Használt dolgok — jegyeztem meg szerényen — csak nem fogok ezek után vámot fizetni?

— Tessék ezentul olvasni a saját lapját. Két hónap előtt volt benne, hogy használt és új között nincs különbség.

— Már ami a vámot illeti!

— No persze, persze!

És lelkiismeretesen kalkulált tovább.

Mikor pedig a csomag mélyébe hatolt, könyvek kerültek elő. Egy regényem több példányban. Jóakaróm ezeket is összeállította és visszaküldte. Újak voltak, felbontatlanok, senki nem használta. Nem nagy öröm.

— Baj van. Magyar könyvek terjesztéséhez külön engedély kell.

— De ezek itt készültek, csak ott hagytam őket külföldön és most megint itt vannak.

Tisztviselők és felek állottak körül, öreg impor-

Összeomlás előtt a német Krupp-művek

A birodalmi kormány mentési akciója

(Berlin, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Már a Stinnes-válság másnapján híre terjedt annak, hogy a Stinnes-koncernen kívül igen súlyos krízis fenyegeti a német nagyipar legismertebb cégét: a Krupp-műveket és a berlini tőzsdét talán még inkább nyugtalanította a Krupp-művekről elterjedt válsághírek, mint a Stinnes-koncern megingása.

20 millió aranyárka gyorssegély

Eleinte a leghatározottabban cáfolták a különféle illetékes helyek a Krupp-művek válságát, ma azonban úgy tudják, hogy a Krupp-művek kénytelen volt a birodalmi kormányhoz fordulni, miután már teljesen kimerítette külföldi és belföldi hitelforrásait. Luther kancellár, Schlieben pénzügyminiszter és Schacht, a birodalmi bank elnöke arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a Krupp-művek összeomlását nem szabad kockáztatni: és így huszmillió aranyárka hitelt folyósítottak a nagy esseni iparvállalat számára, hoha ennek a 20 millió aranyárka, tehát lejjben egymilliárdos hitelnek többé alig van reális fedezete.

A Krupp-művek válságáról elterjedt híreket mindenestre megerősíti az, hogy ez a gyár, amelynek jóvoltából amerikaián gyors tempóban emelkedett Essen Németország és Európa nagy városai közé, másfél év óta kénytelen volt újból és újból leszállítani munkásainak létszámát. Százhuszezer volt a munkások maximális létszáma, de még 1923 nyarán is 97.300 és 1924 őszén 71.000 munkást foglalkoztatott a Krupp-gyárak esseni csoportja, míg most már csak alig 35.000 ember dolgozott a Krupp-műveknél Essenben és így érthető, hogy súlyos nehézségekkel küzd ez a vállalat, amely csak két évtized előtt alakult át családi részvénytársasággá, de azért már a háború előtt 180 millió márkás alaptőkével dolgozott és 160 millió aranyárkában szabta meg alaptőkéjét néhány hónap előtt, mikor Németország áttért az aranymérlegek rendszerére. De azért a Krupp-művek változatlanul megmaradt családi részvénytársaságnak és a Krupp-művek részvényei nem kerültek a tőzsdére.

Ki alapította a Krupp-műveket

A hatalmas esseni gyár számára természetesen súlyos csapást jelentett az a béke, amely Németországnak megtiltotta a fegyvergyártást. Hiszen a háború előtt harminc állam részére szállított tüzérségi anyagot a Krupp-művek: és a háború természetesen újabb konjunkturát hozott számára, de azért a Krupp-művek igazgatósága igen nagy energiával szervezte át az üzemet a békegazdaság céljaira és sokáig önértzetesen hirdette, hogy legfőbb gyártási ágának elvesztése mellett is csak alig volt kénytelen csökkenteni munkásainak létszámát. De most meredek tempóban történtek elbocsátások a Krupp-műveknél, és a lebontás nem állott meg a munkásoknál. A Krupp-művek elbocsátotta tiz igazgatóját is, és a B-listára helyezett igazgatók közé tartozott többek közt Wiedfeldt, aki a Krupp-művek igazgatójából lett két évre Németország washingtoni nagykövete, és onnan tért vissza a Krupp-művekhez.

A Krupp-művek nem olyan improvizáltan keletkeztek, mint a Stinnes-koncern, hiszen Friedrich Krupp, az esseni vállalat mai fő részvényesének, Berta Krupp-Bohlenbachnak dédapja, 1812-ben alapította meg a gyárat, és a hatalmas esseni telepen muzeumi régiség gyanánt még most is nagy gond-

török, akik ismertek: Rózsa Mór, László Jenő és Déri Lajos. Bizonyították, hogy a könyvet ők nyomták, hogy én vagyok magam a szerzője. Mégis le-mérték.

A fajsulya miatt nem lett nehezebb.

Ugy döntöttek, hogy a könyvek után nincs vám. És szerencséje szlovákiai barátainak, mert különben visszakapták volna.

Ezután mindössze még csak hat aláírást kellett szereznem. Kifizettem alig kétszáz leit fuvar- és vám fejében, hónom alá vettem a csomagot és a harisnyajavitóhoz vittem. Öt pár harisnya után négyszázötven leit fogok fizetni. Ez a taksa. Minden harisnyajavítás ára: kilencven lei.

Szerencsére a vászonnadrág már javíthatatlan. Azon gondolkozom: Kire haragudjak? Az államra, amiért nem tesz különbséget használt és új között, a barátomra, akinek a jósága két délelőtömbe és az imént vázolt költségbe került vagy magamra, mert nem vagyok méltó származásom országához.

Kire haragudjak?

sz. i.

dal őrizték Friedrich Krupp 1812-ben létesített kis vashámorát. A gyár igazi magasratörését Friedrich Krupp fiának köszönheti, Krupp Alfrédnek, aki 1848-ban vette át a gyár vezetését: és 1851-ben a londoni világkiállításban egy-két vonatkozásban tulszárnyalta az angol acélpárt.

A Krupp-művek fejlődése

Bismark háborúiban széles szerep jutott Krupp Alfrédnek és Essen volt az alapja egy félszázadon át a német, az osztrák-magyar, az orosz és az olasz tüzérségnek. Amellett azonban a Krupp-művek igen széles skálában foglalkozott sinek és vasuti anyag, továbbá különféle gépek gyártásával is. A német kormány nem ellenezte a Krupp-művek hadianyag-exportját és állandóan támogatta a Krupp-művek egyéb gyártási ágait is, abból indulva ki, hogy ezzel egyre inkább fokozza az esseni telep teljesítőképességét háború esetére. A Krupp-művek valóban nem hagyták cserben Németországot a háborus évek alatt.

A Krupp-művek az utóbbi években már nem kevesebb, mint 110 egymástól független üzemet fogott össze és érdekeltségei igen sokfelé terjedtek ki, Németországban csakugy, mint Németország határain kívül. A budapesti dözsden jegyzett papírok közül a Bródi Vagón-nál van a Krupp-műveknek érdekeltségük és talán érdemes följegyezni, hogy a Krupp-művek az elmúlt években többek közt megállapodást létesített az orosz szovjet-kormányal is, az urali bányák kiaknázására nézve. Ennél a konzorciumnál a Krupp-műveken kívül több nagy angol vállalatnak volt részesedése.

Passzív rezisztencia

Friedrich Alfred Kruppnak 1902-ben bekövetkezett halála óta Krupp Berta és férje, Bohlenbach volt követségi tanácsos állottak névleg a Krupp-művek élén. Apósának halála után Bohlenbach követségi tanácsos II. Vilmos jóvoltából fölvetta a Krupp-Bohlenbach kettős nevét, és amikor a háború után a francia csapatok megszállták Essent, Krupp-Bohlenbach vállalta a passzív rezisztencia megszervezésének vezetését: így azután letartóztatásba került és többéves fogházbüntetést kapott, de ennek csak egy kisebb részét töltötte ki.

A Krupp-művek válságában része lehetett annak, hogy Krupp Bohlenbach és igazgatói csak a legvégső percben szánták el magukat a munkások létszámának leszállítására, tehát a piaci lehetőségekkel nem számolva szélesítették ki a termelést akkor, amikor a béke-gazdaságra kellett áttérniük és raktárra dolgoztak, amíg hitelükből tellett: a Krupp-műveknek pedig bőven volt hitelük. Nem csupán Németországban, de New-Yorkban is, ahol a londoni konferencia után sokszorosan tuljegyvezék a Krupp-művek elsőbbségi kötvényeit.

A válság az egyre inkább redukált üzem és a termelt áruk egyre nehezebb értékesítése mellett a márka stabilizálása által megindított rossz konjunkturában természetesen igen súlyos terhet jelentett a Krupp-művek számára a túlfeszített hitel: és a kamatok sulya alatt kezdett most roskadozni az a vállalat, amely a milliós városok soráig vitte Essent.

A kormány által engedélyezett 20 millió aranyárka hitel egyelőre fölmenti a Krupp-műveket a fizetési nehézségek nyílt föltárásának kényszerűsége alól, de Berlinben egyelőre nem látják világosan: miként lehetne elejét venni a Krupp-művek hivatalos szanalásának.

Figyeljen a címre, **F. Markovits, ékezetes Wesselényi M.-u. No 20.**

ne tévesse össze más névvel

Mindenki meggyőződhetik, hogy ajándéktárgyait, arany, ezüst és briliánsárkban — legolcsóbban nálam szerezheti be.

A pol Heves v

Bukarest,

tériumban a k...
sága plenáris...
tével. A mi...
Saveanu és Ta...
dották, hogy...
helyett ötre...
kisebb változás...
erdélyi község...
fejlődött ki a...
amellett valn...
összák fel. Az...
lag még nem d...
ságok fogják v...
későbbben a plen...
a Bánátban Or...
fognak felállite...
A „Romania...
tása befejezett t

Bratianu Jo

erdélyi vezető...
előttük azon óh...
lyamán Erdélybe...
folyna a párt...
erdélyi nemzeti...
pártíveinek figy

Kisenevben a

„Dimineața“ szer...
ból intézkedik...
nevi hatóságok...
a választásról. Az...
községben az otta...
Bucurt letartózt...
senevbe vitték. M...
jelentést tett az i...
küldték ki az üg

A „Lupta“ sz

sor a közéleti vála

Stere profess

vására nyilatkoz...
ban, amelyben...
hogy a néppárt...
gyalások folytak...
nusok inspiráltak...
körökben nagy fe

A „Brassói pöre a

(Cluj-Kolozsvár

sitójától.) Ma délel...
vényszéken a „Bras...
című kolozsvári lap...
István elleni sajtópe...
megtöltötte az érde...
dr. Bohatiel tanács...
Dunca és dr. Postea

dr. Nistor kolozsvá

közváltó. A „Brasó

Traian, Győri-Illes

Livius ügyvéd szerez

Győri-Illes István

felolvasta a vádiratot

hogy nem érzi magát

hazája érdekében c

„Brassói Lapok“-at n

Azután Adler Arn

leana“ igazgatóját hal

jelent, hogy semmit

sói Lapok“ a bank u

dapestről. A bank kö

semmi nyomát.

Demian Vasile tan

ki a bíróság, hogy mi

sói-Lapok“-at el aka

Demian kijelenti, hog

az ügyről és a „Bras

bizta meg őt az eladás

Kis Endre humoros

lomása következett ezu

áprilistól ugyanazon

volt a „Brassói Lapok

ködött s a fehér terro

niába. Ott volt a D

megszervezésénél, am

alvállalata volt és állit

állott az összes utód

Részletesen beezült Héj

A politika rövid hírei Heves viták az új megyebeosztás körül

Bukarest, július 3. Ma délután a belügyminisztériumban a közigazgatási törvény végrehajtóbizottsága plenáris ülést tartott Bratianu Jonel elnöklétével. A miniszterek közül Nistor, Cipaiannu, Saveanu és Tatarescu voltak jelen. Elvben kimondták, hogy Bukovinát a jelenlegi 9 megye helyett ötre osztják fel. Beszarábiában csak kisebb változások lesznek. Moldva megyéjét több erdélyi községgel fogják kiegészíteni. Heves vita fejlődött ki a bánáti megye-beosztásnál. Többen amellett vannak, hogy a Bánátot két megyére osszák fel. Az erdélyi megyebeosztásra vonatkozólag még nem döntöttek. Az egyes vidékeket bizottságok fogják végig járni és javaslatuk alapján fog későbbben a plenáris ülés határozni. Hírlk, hogy a Bánátban Oravica székhelyen külön megyét fognak felállítani.

A „Romania“ szerint Háromszékmege felosztása befejezett tény.

Bratianu Jonel a napokban összehívja a párt erdélyi vezetőembereit, hogy kifejezésre juttassa előttük azon óhaját, hogy szeretné, ha a nyár folyamán Erdélyben és a Bánátban erős propaganda folyna a párt érdekében. Bratianu különösen az erdélyi nemzeti párt elleni akcióra fogja felhívni pártbíráinak figyelmét.

Kisenevben a választás teljes erővel folyik. A „Dimineata“ szerint Goga a belügyminisztériumból intézkedik a választások ügyében. A kisenevi hatóságok óránkint tesznek jelentést Gogának a választásról. Az ellenzéki lapok szerint Lapusna községben az ottani parasztpárti tagozat elnökét Bucurt letartóztatták, jól elverték és azután Kisenevbe vitték. Mihalache Radeanu tábornoknak jelentést tett az inzultusról, mire Carp ezredest küldték ki az ügy megvizsgálására.

A „Lupta“ szerint ebben az évben nem kerül sor a közégi választások megejtésére.

Stere professzor a néppárt többszöri felhívására nyilatkozatot tett közzé az „Adeverul“-ban, amelyben megerősíti azokat a híreket, hogy a néppárt és a parasztpárt között tárgyalások folytak. A tárgyalásokat az Averescanusok inspirálták. Stere nyilatkozata politikai körökben nagy feltűnést keltett.

„Brassói Lapok“ rágalmazási pöre a „Gyilkos“ ellen

(Cluj-Kolozsvár, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt kezdődött a kolozsvári törvényszéken a „Brassói Lapok“-nak a „Gyilkos“ című kolozsvári lap felelős szerkesztője, Györi-Ilés István elleni sajtópere. A tárgyalási termet egészen megtöltötte az érdeklődő közönség. A tárgyalást dr. Bokatiel tanácselnök vezette, szavazóbírák dr. Dunca és dr. Postea voltak. A magánvád mellett dr. Nistor kolozsvári ügyész is szerepelt, mint közvádló. A „Brassói Lapok“ részéről dr. German Traian, Györi-Ilés István részéről dr. Ghilean Livius ügyvéd szerepeltek, mint védők. Legelőször Györi-Ilés István állott a bíróság elé. Az elnök felolvasta a vádiratot. Györi-Ilés István kijelenti, hogy nem érzi magát bűnösnek. A közérdek és hazája érdekében cselekedett akkor, amikor a „Brassói Lapok“-at megtámadta.

Azután Adler Arnold, a brassói „Banca Ardeleana“ igazgatóját hallgatta ki az elnök, aki kijelenti, hogy semmit sem tud arról, hogy a „Brassói Lapok“ a bank útján pénzt kapott volna Budapestről. A bank könyveiben sem találta ennek semmi nyomát.

Demian Vasile tanult arravonatkozólag hallgatja ki a bíróság, hogy mit tud arról, hogy a „Brassói Lapok“-at el akarták adni a liberálisoknak. Demian kijelenti, hogy csak hallomásból értesült az ügyről és a „Brassói Lapok“ részéről senki sem bízta meg őt az eladással.

Kis Endre humoros részletekben bővelkedő valómása következett ezután. Elmondja, hogy 1922 áprilistól ugyanazon év novemberéig szerkesztője volt a „Brassói Lapok“-nak. Előbb Budapesten működött s a fehér terror idején onnan jött át Romániába. Ott volt a Dunaposta nevű tudósító iroda megszervezésénél, amely a Magyar Távirati Iroda alvállalata volt és állítása szerint összeköttetésben állott az összes utódállambeli magyar lapokkal. Részletesen beszélt Héjjas Iván és Horthy magyar

kormányzó szerepéről. Elmondja, hogy a Landau-est alkalmával tünt fel neki, hogy a „Brassói Lapok“ nem foglalkozik az ügyel és egyébként is teljesen a magyar hivatalos körök által diktált szelvényben foglalkozott minden eseménnyel.

Vallomása a további során a „Brassói Lapok“ belső szerkesztői életéről ad felvilágosításokat. A szubvencióra vonatkozólag elmondja, hogy egy ízben Bukarestben járt a belügyminisztériumban, ahol a Brassóban megjelenő Hírlap részéről dr. Lengyel

Becsületsértésért elítélték Erdélyi volt miniszter

Filippika a regáti tisztviselők ellen

(Cluj-Kolozsvár, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ismeretes az az affér, amely dr. Erdélyi János ügyvéd, a Consiliul Dirigent budapesti meghatalmazott minisztere és dr. Praporgescu Stéfán kolozsvári törvényszéki elnök között egy adófelelbezési tárgyaláson robbant ki. Dr. Praporgescu akkor kiutasította a tárgyalóteremből Erdélyit, aki azonban a kiutasítást nem vette figyelembe és nem távozott el a teremtől. Szóváltás támadt közöttük, amelynek során dr. Erdélyi jövevénynek nevezte dr. Praporgescut, aki egyike azoknak, akik a Regátból az ottani korrupct közigazgatási szellemet hozták magukkal Erdélybe. Praporgescu elnök rágalmazásért és becsületsértésért jelentette fel dr. Erdélyit.

A kolozsvári törvényszék dr. Furnea tanácselnök vezetésével ma délelőtt tárgyalta az ügyet. A vádat Manoliu királyi ügyész képviselte, aki közel másfélórás vádbeszédet tartott. Dr. Erdélyi remekül felépített védőbeszédében

Béla is jelen volt, aki Vaitoianu minisztertől szubvenciót kért a lap részére. A miniszter azonban kiutasította őket azzal, hogy magyar lapnak nem ad szubvenciót, mert már megjárta a „Brassói Lapok“-kal, amely felvett kétféle millió lejt és nem teljesítette a vállalt kötelezettségeit. Dr. Kovácsnai Gábor a következő tanu ugyanazt vallja, ő is hallotta dr. Ceapa belügyminiszteri sajtófőnöktől, hogy a „Brassói Lapok“ iparpártolás címén többmillió szubvenciót kapott. A tárgyalást holnap reggel folytatják.

párhuzamot vont a magyar rezsim alatti bírói eljárás és a mostani között. Történelmi adatokkal próbálta bizonyítani, hogy a Regátból Erdélybe kinevezett tisztviselők legnagyobb része görög származású s az erdélyi tiszta román fajnak és e faj szellemének született ellensége. Ezután rendkívül éles filippikát mondott egyes regátbeli tisztviselők ellen.

A kihallgatott tanuk az Erdélyi és Praporgescu között lefolyt incidens részleteiről adtak felvilágosítást. A bíróság ezután ítélethozatalra vonult vissza s közel egy órai tanácskozás után kihirdette az ítéletet, melyszerint dr. Erdélyit a rágalmazás vétsége alól felmenti, csupán becsületsértésben mondja ki bűnösnek, amelyért kététheti fogházra és háromezer lej pénzbüntetésre ítéli. A fogházbüntetést azonban a büntetőnovella értelmében felfüggesztette. Az ügyész a rágalmazás alóli felmentés miatt fellebbezését jelentette be. Dr. Erdélyi szintén fellebbezett.

Megszűnnek Kinában az exterritoriális jogok?

Az Egyesült Államok váratlanul összehívta a kínai konferenciát

(London, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Itteni politikai körökben élénk felűnést kelt, hogy az amerikai kormány Chamberlain angol külügyminiszternek tegnap az alsóházban tett azon kijelentésére, hogy egy kínai konferenciára az angol kormány nem foglal állást mindaddig, míg az idegenellenes akciók el nem nyomják, most azzal felel, hogy a konferenciára szóló meghívókat elküldötte. A meghívó szerint a minél hamarabb összeülő konferenciának a tárgya a kínai probléma s nevezetesen

Kinában az exterritoriális jogok megszűntetése.

A konferenciára meghívót Anglia, Franciaország, Japán és Olaszország kapott. Bevonják ezenkívül még Spanyolországot, Svédországot, Perut. Ezek a hatalmak vennének Amerikával együtt részt a konferencián. Amerika az angol álláspontnak azt a koncessziót megtette, hogy a kínai tengerivámok tekintetében külön konferenciát tartanak. Ezen a konferencián a Kinát érdeklő pénzügyi kérdéseket tárgyalnak. Anglia és Amerika megegyeznek abban, hogy kölcsönt csak az esetben tudrának adni egy államnak, ha az politikai életképességét bizonyítja.

London, július 3. Svatov kínai kikötőben

Painlevé gépmadarán a marokkói frontra

Egy francia újságíró feljegyzései a híres repülőntről

Részletesen beszámolt annak idején az Uj Kelet arról, hogy Painlevé francia miniszterelnök repülőgépen tette meg az utat Párisból a marokkói frontra. Ezt a szenzációs reptelést a „Quotidien“ egyik munkatársa, aki maga is elkísérte a miniszterelnököt repülőútján, rendkívül élénk színekkel írja le lapja hasábjain. A mindvégig érdekes írásból a következő részleteket közöljük:

Lázás sürgés-forgás közben készítik el a hosszú utra a hatalmas gépmadarat. Parancsszavak hangzanak el s mire Painlevé miniszterelnök megérkezik, a gépek már indulásra készen állanak. Painlevé kíséretében ott van több miniszterháza. A felszállást rövid diskurzus előzi meg, majd ezeknek befejeztével Painlevé beszáll az első gépbe. A reptelést látható elfogódottsággal figyelmezteti az ország első államférfiát az óvatossági rendszabályokra. Motorberregés hallatszik, a hatalmas gépmadar megindul, felemelkedik s néhány pillanat múlva eltűnik a borus égboltozat felhői között. A miniszterelnök gépe mögött a kíséretét vivő három gépmadar száll, a negyedikben mi ülünk.

Fölséges az impresszió, amit érzünk. Bódító érzés vesz rajtunk erőt, amely mindinkább elhatalmasodik a magasba emelkedőn. A levegő élesen arcunkba vág, de áramlását, élesen metsző erejét rövidesen megszokjuk. Az az érzésünk, mintha expresszvonaton utaznánk, amely egy végeérhetetlen alaguton át száguldozik. Ismeretlen érzés beszédre inspirálna, de a motor berregése visszaszorítja a szót torkunkba.

Át a Pireneusokon

Már a Pireneusok fölött lebegünk. A francia-spanyol határon francia határőrök barátságosan integetnek felénk. Nemsokára Barcelona fölött szállunk, a magasból a spanyol király rezidenciáját pillantjuk meg, az egész város miniatűrnek látszik a magasból. A gép lassít, leszállunk. Lent készenlétben tartott gépek várnak ránk. A földre érve, Painlevé és Laurent-Eynac körül gyűlünk össze. Painlevé sápadtan mosolyog és tréfálozik kísérőivel. A repülősztyek kantinja előtt uzsonnát tálalnak fel szerényen megterített asztalokon. A kantinos szirupvastagságu bort tesz asztalunkra, de nem nagyon kínálja, mert ez a sátáni ital nem a józanságra ítélt aviaticus fejeknek való...

Granadát elhagyva, a Siera-Nevada pompás völgyét pillantjuk meg. A pilóták meglapátolják gépeik menetét, hogy teljes egészében megcsodálhassuk az alant kitaruló, felséges panorámát. A horizonton Malaga terraszai ragyognak a vakító napfényben. Minél közelebb érünk a naphoz, e körvonalak annál káprázatosabbá válnak. Lassan leszállunk. A város csodálatos szépsége hosszabb sétára csábítana, de az út sűrűs, célja nem a szórakozás, így hát elesünk ettől az élvezettől. Csak addig várakozunk, amíg a miniszterelnök hódolótáviratot ad fel a spanyol királynak, azután folytatjuk utunkat. Adio, ragyogó Andaluza!

A riflek fölött

A Gibraltári szoros között elzúgó Océán hargoszóld vize élénken elüt a Földközi tenger képétől. Rövid idő alatt már a marokkói ég alatt járunk. Ceuta, majd Tanger körvonalai maradoznak el alattunk. A magasságmérő 2800 métert mutat. Most Arzila fölé érünk. Milyen magányos, szomorú most e kartekói város. A normandok felgyújtották, arabok újraépítették, majd spanyolok vásárolták meg, míg végül a marokkói szultán visszahódította. Kinsei most Abd el Krim kezébe kerültek.

Lavac elhagyása után gépeink meglapátolják száguldásukat és lassan ereszkedni kezdünk. A XIX. századból híressé lett Hassar-tornyát látjuk szemünk előtt egzotikus keretektől és még egzotikusabb lakóházaktól körülveve. Ime itt vagyunk a szent marokkói város fölött. A propeller zakatolása elhalkul, a gép néhány körívet ír le és már meg is érkezünk a hangár elé. Painlevé elsőnek száll ki a gépből, nyoma sem látszik rajta az ut fáradalmainak. Csillogó szemekkel fogadja a katonai és polgári hatóságok üdvözlését. Midőn pilótája eléje mutatja a kronométert, amely azt mutatja, hogy tizenkét óra alatt a három pihenővel együtt 1800 kilométert tett meg a repülő expedíció, halkán mosolyog. Csodálatos eredmény!

Ami előtt csodálkozhatnánk, a miniszterelnök megszólal:

— Vége a sétának, lássunk munkához!

Vingai emlék

A Bánát hatalmas buzatábláin selymes-simogatón játszadozott a reggeli szél. Messziről hullámok játéka látszott a buzarengető ritmikus mozgása, közelről megértő bölöngatásnak láttuk a kalászkok ringását, mintha értenék a szél szavát és helyeselnék azt, amit mond. A fehér fellegek rossz foncsorozásu tükröknek tündek fel, melyben az érett szépségű, forró égi király, — a nap nézdelte heves arcúlatát.

Ujaradon egy sváb parasztruhába öltözött férfiember ült be a második osztályu fülkébe. Az elegánsan öltözött női utasokon a parasztruhás ember láttára félremagyarázhatatlan tiltakozó vonaglások és arcizomrándulások vonultak végig, mert a nők, ha második osztályon utaznak, sohasem lehetnek demokraták.

Az egyik hölgynek gavallérja is volt, fekete, izzó szemtűzű fiatalember, akinek barna bőréhez kitűnően illett. közvetlen humora, mely egyes lendületeiben szatírának is beillt. Csodálatos a nők hatalma, mert a szellemes fiatalember, — aki fehér bőrkezttyje ellenére is demokratának látszott, — a parasztruhás férfi láttára komiszkodó megjegyzéseket kockáztatott meg. A komiszkodás fonala egy csokor virághoz fűződött, melyet a parasztruhába öltözött sváb a kezében tartott. A történelmi hűség kedvéért meg kell jegyeznem, hogy a sváb közvetlenül a fiatalember mellett ült, aki a komiszkodás kezdetének pillanatában egy márkis eleganciájával huzta fel bokáig nadrágját, ami ilyen esetekben nemcsak a jólneveltség, hanem alacsonyabb származásu emberekkel szemben a megvetés jele is. A fiatalember leverte cigarettájának hamuját és ajkai közül, mintha füstöt fujna a következő mondatot bökte ki:

— Eladó bátyám-uram az a virágcsokor?

A sváb atyafi, aki nyilván fölünyes helyzetben érezte magát, lábait szétterpesztve, hideg szemének csintalan villanását a szembenülő hölgyek felé meresztve, karakán rövidséggel ennyit felelt:

— Nem.

Ugy látszik azonban, hogy a született demokratáknak több érzékük van az arisztokratikus gesztusokhoz, mint a született „arisztokratáknak” a demokráciához. Erre vall az a bizonyos nyers, de azért nem esetlen udvariasság, mellyel svábunk a virágcsokor két legszebb rózsáját a két szembenülő hölgynek átnyújtotta. A hölgyek — mint azt a jóneveltség már magával hozza, — fojtott kacajjal és bizonyos sértő melléklöngőjű „köszönöm”-mel hálálták meg a virágot.

Az egyik, barnaszemű, csintalan mosolyu hölgy mintegy jóváakarva tenni sértő szándékát, leeresz-

kedő bizalmassággal kérdezte meg a sváb atyafitól: — Menyasszonyának viszi a csokrot? Szép menyasszonya lehet!

Hogy a virágok szépségéből milyen lélektani alapon lehet következtetni egy menyasszony szépségére — azt nem tudom, de az nem is baj, mert hiszen a nők tudása a mi tudatlanságunk mellékterméke és sohasem nélküls bizonyos gyakorlati logikát.

A sváb nem felelt. Ezt a hallgatást a fekete gavallér nyilván arra magyarázta, hogy a paraszt a rózsákért bizonyos anyagi ellenszolgáltatásra reflektált, — miért is gondolt nagyot és cigarettával kínálta meg a svábot. Gondolom: pénzbeli ajánlatot csak azért nem tett, mert szemé előtt az az elv lebegett, hogy csokért és rózsáért nem illik pénzzel fizetni. De nem lehetetlen, hogy öntudata alatt a sváb erős öklének konturjai villantak meg, vagy úgy érezte, hogy megvetése máris elérte azt a fokot, amely a hölgyek tetszését megnyerheti.

Az inzulzus közben szünet állott be, mert a vonat állomásra ért be s mikor tovább indult: rétek következtek, melyeken irodalmi stílusban izotaktak a pipacsok és króziusi gazdagságban nyiladoztak a mezők lilomai, melyeknek ruházata még manapság is a régi romantikus divat szerinti és korántsem követi a párisi irányzatot. Ez a romantika irodalmi vitára ingerelte a fekete fiatalembert, aki irodalmi jártasságával is a svábot akarta — nyilván — bosszantani.

A vita még nem ért a végéhez, mikor a vonat a gazdag bányási sváb község: Vingá állomására futott be. Vingá egyébként is nevezetes hely: itt gyártják a híres vingai bonbonokat, amelyeknek legőcskébbjait itt, az állomáson vesztegelik el az édességre éhes utasoknak. Két hatalmas, román stílusban épült templomtorony a vingai svábok rendezett anyagi viszonyait demonstrálja, mely rendezettséget a CFR. is honorálja azzal, hogy öt percig állítja a gyorsvonatot a vingai állomáson.

A szatmári hitközségi pör

(Satumare-Szatmár, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amint az Uj Kelet megírta, a szatmári ortodox hitközség április 12-én megejtett választást a hitközségi tagok egy kisszámú csoportja petícióval támada meg és ennek folytán a beszercei központi iroda Adler József segesvári főrabbi és Blau Akiba szilagykrasznai hitközségi elnök delegátusokat küldött ki Szatmárra a panaszok bevizsgálására. A delegátusok az elmúlt héten érkeztek Szatmárra és itt tárgyalásba bocsátkoztak egy a panaszosokkal, mint a hitközség képviselőivel. A tárgyalás során felvetődött a gondolat, hogy a delegátusok próbát tesznek az ellentétek kiegyeztetésére még mielőtt teljesen lefolytatnák a vizsgálatot. Erre nézve a megbízottak egy egyezségi tervet dolgoztak ki és ezt a hitközség képviselőtestülete elé terjesztették.

Vasárnap délutánra hívta össze a hitközség vezetősége a képviselőtestületet a petíció és az egyezségi terv megtárgyalása végett. A közgyűlésre a beszercei iroda delegátusai is meghívást kaptak.

A képviselőtestületi gyűlést id. Reiter Mór hitközségi elnök nyitotta meg, aki röviden ismertette a tényállást. Előadta, hogy a petícionálók egy hitközségi pénzbeszedő valótlan bemondásaira alapítják összes támadásaikat, aki 22.000 lej hivatalos összeget nem fizetett be a hitközség pénztárába és teftének következményeitől úgy akart szabadulni, hogy a petícionálók rendelkezésére bocsátva magát, felkínálkozott azoknak, hogy, mint koronatanu a választás megdöntésére alkalmas vallomást fog tenni. A beszercei iroda kiküldöttjei az illetőt ki is hallgatták és az tényleg olyan vallomást terjesztett elő, amely a valótlanosságok halmazát tartalmazza. Altitásait az illetékes tényezők sorra meg fogják cáfolni.

Utána Adler József segesvári főrabbi adta elő a petíció tárgyát és a kidolgozott egyezségi tervet. Eszerint a petíció kettős panaszra támaszkodik. Az egyik sérelem az, hogy az 1924. évre jogtalanul vetett ki az akkori hitközségi vezetőség felemelt hitközségi adót és miután körülbelül 600 hitközségi tag (az adózók fele-része) ezt az adót megfizetni vonakodott, jogtalanul fosztotta meg őket a választók névjegyzékét összeállító választási bizottság az aktív választói jogtól.

A petícionálók ezenkívül azt panaszolják, hogy a választás körül különböző visszaélések történtek és az elkövetett szabálytalanságok olyan természetűek, hogy emiatt a választás megsemmisítendő. Miután — ugymond — a kiküldöttek a hitközséget minden rázkódtatás-

De e történet keretében különös jelentőséget az ad Vingának, hogy vonatunk befutásának pillanatában agyonizultált svábunk felállt a helyéről és kissé nehézkes, de azért érthető magyar nyelven bemutatkozott:

X. Y. vagyok, a Vingai Közgazdasági Bank vezérigazgatója.

S mint aki kiakarja élvezni diadalát, széles mozdulatokkal kezét nyújtott úgy a fekete fiatalembernek, mint a hölgyeknek. Majd, mint aki jól végezte dolgát, most már egy világi lendületével átnyújtotta a virágcsokrot a barnaszemű, csintalan mosolyu hölgynek.

Fogta aktatászkáját és leszállt a vonatól. A meglepetés ezttal nem élénk morajban, hanem mélyeséges csendben jelentkezett a hölgyek ajkain. A fekete fiatalember ocudott fel legelőször ámulatából:

— Ha ezt tudom, nem egy virágcsokor, hanem egy tekintélyesebb kölcsön erejéig molesztáltam volna ezt a sváb urat.

A hölgyek szájszögletében a megbánás keserűsége vonaglása volt észrevehető. A másik, a kékszemű, okos, eddig szóvalán hölgy szólalt meg mostan:

— Nem szép ettől a sváb urtól, hogy ruházataival félrevezeti az embert. A bankigazgatóknak sohasem szabad inkognitóban mutatkozniok, mert ezzel lehetetlenné teszik magakkal szemben a nők helyes értékelését.

A barnaszemű hölgy fejezte be a purparlét:

— Kérlek én rögtön sejtettem, hogy ez az ur inkognitóban utazik, mert csak feltétlen uriember nyújt át olyan előkelő gesztussal virágcsokrot, mint ez a sváb tette.

És önértetesen simogatta végig piros rózsákkal ékes csokrát. A másik hölgy szemében megcsillant az irigységnek sárga, félreismerhetetlen sagara...

Ez történt Vingán. Érdekes, érdekes emlék.

Salamoa László

tól meg szeretnék menteni, arra törekedtek, hogy a béke helyreállítása végett olyan megoldást keressenek, amely az ellentétek elsimítására vezetne. Evégből a petícionálók képviselői és a választási bizottság megbízottai között olyan feltételes egyezség jött létre a hitközségi képviselőtestület jóváhagyásától feltételezeten, hogy a renitens adófizető hitközségi tagok közül 250 záros határidő alatt adóhátralékát befizetni fogja, illetve a petícionálók igyekezni fognak őket az adófizetésre rávenni, továbbá egy vegyes bizottság az adóhátralékosok mai bonitását revizió alá veszi és végül az április 12-én megválasztott új hitközségi vezetőség leköszön és 4 héten belül új választás lesz kiírva, amelyet az április 12-iki választási bizottság fog levezetni a petícionálók bizalmi embereinek asszisztálásával. A segesvári főrabbi ezt az egyezségi tervet elfogadásra ajánlotta és szép beszéd keretében figyelmeztette a képviselőtestületi tagokat a surlódások elharapozásának következményeire.

A kiküldött főrabbi javaslata felett élénk vita fejlődött ki. A felszólalók általában visszautasították a felajánlott egyezséget, mert elsősorban nem látták tárgyi garanciát erranezve, hogy az adóhátralékosok tényleg eleget fognak-e tenni adófizetési kötelezettségüknek, másrészt az ellenzék petícióját személyeskedésnek minősítették, mint amely a komoly hitközségi munka megakasztására irányul. A hosszantartó tárgyalás végül azzal zárult, hogy az ellenzék számára a közgyűlés a következő viszontajánlatot szövegezte meg: Az adóhátralékosok kötelesek 30 nap alatt 100.000 lei adót lefizetni. Ugyanezen idő alatt egy vegyes bizottság letárgyalja az új hitközségi alapszabályokat, amelyeknek egyik főpontja az kell legyen, hogy az előjáróság és képviselőtestület létszáma az eddigi 31-ről 52-re emeltesse és a jövőben a hitközségi elnököt nem az öszválasztók, hanem ez az 52 tagu bizottság választja a saját kebeléből. A jelenlegi vezetőség helyén marad, de kiegészíti magát új választás által 20 taggal, amely újabb választásban már azok a hitközségi tagok is részt vehetnek, akik mult évi adójukat utólag kifizetik.

Miután a chászid párt képviselői közül többen elvállalták e propositió elfogadtatását az ellenzéknel, meg van a remény arra, hogy a hitközség békéje helyre áll. Erre annál is nagyobb szükség lenne, mert a hitközségi iskola és az askenasi bathamidras felállítása a legsürgösőbb teendők közé tartozik.

(s. m.)

Az Uj Kelet
Szerkesztő
Felelős az
Előfizetésért
240
Az Uj Kelet
me

Ez a
lelketem
marad v

Szomb
5685. Th
Szá
Chukka
1925. ju

A pu

Tamuz,

Tamuz

Herzl ha

Igaz: ak

halála cs

De ugy

halnia. M

jesitenie,

legyőző

hir borz

zsidómés

sága me

kétségbe

felé. Hol

van hát

gonoszko

néztek a

a kérdés

a tekinte

nem ért

vér elől

nem szal

jesitenie

ő, a hazá

nagyobb

nem „fél

nitóban,

egyenran

volna

irodalmi

határok.

— nem

nek szüv

ösmerő e

mindenha

kisenevi

losan tar

koztak.

tetlen ha

intézőire.

napon k

nyilatkoz

dokument

dorff...

Herzl

dalában b

dőfés volt

gyalások

után látot

rajonjait.

pályaudva

szemben,

len volt.

a sebhási

vak tipor

gukat. De

reszkető

és ugy n

mentés m

a százezer

A rendőrs

Megkérte

ban szállj

a tömegek

tömegek r

fel a töme

ban, dohos

ján, Herzl

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidó napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Ez a hónap, a Tamuz hónapja fájdó és mégis lelketemelő nemzeti visszaemlékezések ideje marad valameddig zsidó élni fog a földön. És végzettszű megnyilatkozása a titokzatos véletleneknek: ezekben a napokban és visszaemlékezésekben egy fonódnak egybe messzi távolok keserőségei és közeli napok nagy ragyogása, mint valami napkeleti arabeszk: egymásba gomolygó idegen fonalak és mégis az egymást kiegészítő ritmus és egység az egész.

A pusztulás hónapja és az épülés hónapja Tamuz, — Titusz hónapja és Herzl hónapja. Tamuz 17. Az első várfal leomlása. Tamuz 20. Herzl halála? Nem. Még előbb is van valami. Igaz: akkor már magában hordotta a korai halála csiráját és ő maga tudta ezt a legjobban. De úgy érezte, hogy nem szabad még meghalnia. Még egy fontos, nagy missziót kell teljesítenie, olyant, amilyenre csak az ő világlegyőző ereje képes. Az 1900-as években, egy hír borzongott végig Európán: a kiseneyi zsidómészárlások irtózatossága. A világ zsidósága megdermedve állott. A földönfutó milliók kétségbeesett reménykedéssel tekintettek Herzl felé. Hol az ige, amely testet öltön és hol van hát Ción, amely pihenést adjon? És a gonoszok ezrei is, de gunyos pillantással néztek a zsidó vezér felé, szájukon ugyanez a kérdés lebegett. Herzl már-már összeroppant a tekintetek sulya alatt. A gonoszok pillantása nem ért fel hozzá. De a földönfutó, a tűz és vér elől menekülők tizezrei! Érezte, hogy még nem szabad meghalnia. Ezt a missziót még teljesítenie kell. Tárgyalni, keményen, férfiasan, ő, a hazátlan földönfutók vezére, Európa legnagyobb hatalmasságával: Oroszországgal. És nem „félhivatalosan”, nem szemérmes inkognitóban, hanem mint egyenrangú fellel az egyenrangú. Hacsak mint ember akart volna Oroszországba jutni: a „Presse” irodalmi szerkesztője előtt nyitva állottak a határok. De érezte, hogy ez méltatlan lenne, — nem hozzá, hanem a zsidó néphez, amelynek szuverénitását képviseli. És akadályt nem ösmérvél erővel kierzakolta, hogy Oroszország mindenható minisztere, Plehwe, a véreb, a kiseneyi mészárlások értelmi szerzője hivatalosan tanácskozársra hívja. Pétervárott találkoztak. És Herzl pusztja megjelenése hihetetlen hatással volt a szent Oroszország sorsintézőire. A világ elámult Plehwe, a véreb őt napon keresztül tanácskozott vele. Irásos nyilatkozatot ad neki, végtelenül sulyos politikai dokumentumot. És Witte és Hartwig és Lambsdorff...

Herzl nem tért vissza utjáról mint egy diadalában haldokló király. Ez az út a kegyelem-dőfés volt beteg szívének. Nem a politikai tárgyalások törték össze. Az, amit a tárgyalások után látott. Mert beutazta Oroszország zsidó rajonjait. Wilnában százezrek vártak rá a pályaudvaron. A zsidó tömegek áramlásával szemben, még a kozákok nagyjákja is tehetetlen volt. A zsidó háta már meg se érezték a sebhásító korbács éles csapásait. Kozákok vak tiportak közéjük. Engedték letiporni magukat. De látni akarták őt. Wilna ősz rabbija reszkető kezekkel hozta elébe a széfer tórárt és úgy nyújtotta át neki: Próféta mentsd meg, mentsd meg. És hangos zokogás vonaglott végig a százezernyi tömegen. Nem lehetett birni velük. A rendőrség végre könyörgőre fogta a dolgot. Megkérte Herzlt, hogy a főtéren levő szállodában szálljon meg. Ott legalább elég tág a tér a tömegeknek. De Herzl nem várta, amíg a tömegek másodsor is felkeresik. Ő kereste fel a tömeget. Pizkos lakásaikon, szűk odukban, dohos pincékben, éhség és nyomor tanyáján, Herzl megismerte a zsidó nyomort — és

Akiknek kámforrá vált az állampolgárságuk

A szatmári „reviziós” bizottság áldásos működése

(Satu-Mare-Szatmár, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egyes erdélyi városokban még most sem zárultak le teljesen az állampolgársági listák. Így Szatmáron a napokban függesztették ki egy reviziósbizottság által az állampolgársági névjegyzékből törölt egyének listáját. A reviziósbizottság megalakulásának igen érdekes háttere van.

Modern inkvizíció

Szatmáron a többhónapig tartó állampolgársági összeírás befejezésekor a megyei prefekturáról egy vármegyei aljegyző jelent meg kormánybiztosi minőségben, a már összeírt állampolgárok revidálására. A kormánybiztos azzal kezdte működését, hogy több letárgyalt ügyben maga elő idézte a feleket és olyan bizonyítványok azonnali bemutatását követelte, amelyek beszerzésére nem órák, hanem napok munkája lett volna. Amikor a felek nagyrésze e követelményeknek nem tudott eleget tenni, az illetőket egyszerűen törölte a listából. A kormánybiztos különösen azokkal a felekkel járt el túlzott szigorúsággal, akik nem tudták igazolni kétségbevonhatatlan okmányokkal rendezett vallási mivoltukat. A galíciai származású zsidók ügyében pedig külön inkvizíció folyt és a legtöbb esetben a már régebben jogerősen megszerzett illetőséget sem vette figyelembe.

Fő a revizió

A felebbezési határidő lejártá után a törvény végrehajtási utasítása értelmében a felebbezéssel meg nem támadott névjegyzékek végleges minőséggel kellett volna, hogy birjanak. Ennek dacára Szatmáron egy többtagú felülvizsgáló bizottság alakult, amely ismételtén végigbongészta a névjegyzékeket és a már egyszer leigazolt és véglegesen román állampolgároknak minősített felek közül többeket kihuztak a jogszzerűen lezárt névjegyzékből. Ez a bizottság, melynek tagjai kisebb ügykörű tisztviselők voltak, minden jogi alap nélkül bírálta felül a névjegyzéket összeállító és a polgármestert helyettesítő magasabbrangu hatósági közeg munkáját.

A reviziós bizottság megalakulása és működése már csak azért is érthetetlen, mert az

lelke összetört. Hatlovas hintón vitték a pályaudvarra, mint egy királyt. De a hintóban már csak egy haldokló nagy zsidó áll. Utolsó misszióját teljesítette és hazament — meghalni. Tamuz hónapjában történt ez. g. j.

A Tarbut évzáróünnepélye. Vasárnap délután 3 órakor tartja a Tarbut gimnázium évzáróünnepélyét. Az ünnepély kitűnően és ötletesen összeválogatott programját legnagyobb részben a zsidó cserkészek szolgáltatták. Hűsítő italokról gondoskodva. Az ünnepély pont 3 órakor kezdődik a Str. Baii (v. Furdó u.) 23. szám, az iskola új helyiségében. A gyönyörűen befásított kertben már másnap megkezdődik az új iskola építkezése.

Előjegyzések a Tarbut iskolákba. A Tarbut cluji középiskolába az előjegyzéseket július 2-től (szombat kivételével) július 10-ig minden nap délelőtt 9-12-ig a régi iskolában (Strada Gen. Berthelot v. Eötvös-u. 8.) ejtjük meg. Mindenki iparkodjék gyermeke helyét biztosítani.

Elárverezték Rembrandt önarcképét. Rembrandt egyik legsikerültebb önarcképét, mely eddig a Morton-féle kollekción tartozott, a Christie-féle aukción elárverezték. A képet ezernégyszáz font sterlingen vásárolták meg. Zineke híres képre Restaurátor volt a nagybecsű Rembrandt-kép vevője.

Eljegyzés. Nierenfeld Regina, Borgóirund, Hirsch Lázár Spermezeu jegyesek.

Házasság. Moskovitz Gizi és Weinberger Jenő f. h. 8 n. d. 1 órákor, Cluj, Uni-utca 15. szám alatti házban tartandó esküvőjükre ezton hívják meg ismerőseiket és rokonaikat. (Mindenki külön értesítés hilytt)

Abel Pann és Budko-kiállítás. A kolozsvári újágrók klubjában kiállított Abel Pann és Budko gyűjteményét napról-napra nagyobb közönség tekinti meg. A kiállítás a zsidó művészi alkotás büszkesége. Aki eddig még nem látta, föltétlenül nézze meg e két kivételes tehetség gyönyörű képeit.

állampolgársági névjegyzéket Szatmáron az erre delegált kormánybiztos már egyszer revizió alá vette.

Az „idegenek” inváziója ellen

Igen érdekes az alábbi eset, amely szimbólikus képe annak a mentalitásnak, amellyel a szatmári állampolgári névjegyzékek összeállítására történt.

B. M. szatmári lakos Besztercenaszód megyében született. Tizenhat évig, vagyis 1922-ig megszakítás nélkül Kolozsvárt lakott és ugyanott illetőséggel birt. 1922-ben Szatmárra költözött és amikor a román állampolgárok összeírása kezdődött, Szatmáron jelentkezett a névjegyzékbe való beíratása végett. Az összeírás végző tisztviselő B. M.-től szatmári telepedési jog megszerzését kívánta. Az engedélyt a városi tanács megadta mire B. M.-t felvették a névjegyzékbe.

A telepedést a vármegyei prefekturán azonban nem hagyták jóvá és B. M.-t teljesen indokolatlanul idegennek és magyar állampolgárnak deklarálták. A prefektus indokolásában kimondotta, hogy miután Szatmár az utóbbi időben az idegenek inváziójának a színhelye lett, a városi tanács határozatát nem hagyja helyben. Felebbezés folytán az ügy a belügyminiszterhez került, aki a vonatkozó eredeti okmányok áttanulmányozása után megsemmisítette a prefektus határozatát és B. M. részére megadta a telepedési jogot.

B. M. még sem lesz román állampolgár

A reviziós bizottság, dacára annak, hogy B. M. kétségen felül bebizonyította a román állampolgársághoz való jogát, melyet a belügyminiszter is elismert, törölte az állampolgárok névjegyzékéből. Ezt az esetet csak kuriózumként említhetjük meg, de felsorolhatnánk számos olyan esetet, amelyekben a törvénytelen alapon működő reviziós bizottság megfosztott állampolgárságuktól olyanokat, akik arra feltétlenül igényt tarthatnak. A bizottság áldásos működése csak most derült ki, miután kifüggesztették a törölt egyének névjegyzékét. Hiába: a reviziók alatt sok embernek kámforrá vált az állampolgársága.

Pinkusz ur barátja. Gerhart Hauptmann, a nagy német író, körülbelül huszonöt év óta Santa Margharitában, az olasz Rivierán szokta tölteni a nyarat. Nemrégiben szintén itt tartózkodott és pedig egy sziléziai nagykereskedő, Pinkusz társaságában, aki a költőnek régi barátja és tisztelője. Egy napon Hauptmann egy másik barátja fel akarta keresni a költőt Santa Margharitában. Hogy azonban biztosan otthon találja, előbb felhívta a telefonon a hofelt, ahol rendszerint meg szokott a költő szállani. A telefonnal a portás jelentkeztek:

— Otthon van Hauptmann dr. ur?
 — Milyen ur? Ilyen nevű vendéget nem ismerek. Nagyon sajnálom.
 — Hogyne ismerne, hiszen minden nyáron ott lakik önkönnél! Csak ismerni fogja Hauptmant, a nagy német költőt?
 — Sajnálom, nem ismerem!
 — Hát akkor — szólott rezignáltan a hívó — legyen szíves hívja a telefonhoz Pinkusz urat, akivel üzenek valamit Hauptmann urnak.
 — Ah — kiált szinte ujjongva a telefonba a portás — ön tehát Pinkusz ur barátjára gondol, arra a magosra. Azt persze hogy ismerem, egészen jól ismerem!

Értesítés. A „Poale Czedek” cluji zsidó iparosok betegsegélyző és temetkezési Egylet t. tagjai ezton tisztelettel értesítettnek, hogy a folyó évi június 23-ra hirdett és egybehívott rendkívüli közgyűlés határozatképesség hiányában nem lett megtartva. Így elhalasztott folyó hó 12-én vasárnap délután 3 órára az ismert napirenddel, amikor a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes lesz. Cluj, 1925 július hó 3. Az elnökség.

Bécsi szimfónikus zenekar hangversenye esténként a „Palace”-kávéházban.

Biztosítsuk életünket és vagyónkat! Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselet az ország minden helységében.

PODOL

Ideális lábapoló szer,

izzadó és egészséges lábnak egyaránt fontos. A leg-
máskább lábápolást is azonnal szünteti. Lábégés-
t, tyúkszem, bőrkeményedést elmulasztja s am-
llet a lábát nem sáítja, hanem puhán tartja. Ár 30 lej.
Kapható gyógyszerárakban és drogeriákban.
Készítő: Csanda Gyógyszertár, Oradea Mare.

Mósa hirdetés

Rendkívüli alkalom!

Előrehaladt nyári
idény miatt összes
árak nagy árle-
szállítással
eladásra
kerül-
nek
az

AU PRINTEMPS

ezelőtt „Missir“ nagyruházában
Str. Memorandului (Unio-u) 11.
Cluj.

Lloyd 3246

butort, zongorát

Marosvásárhelyre és tekinthető
SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDÉLYRESZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermék
szükségleteiket legelőcsöbben itt szerezhetik be

Zsák
Ponyva
Mindennemű célra
legelőnyösebben beszerezhető
Alhala Izsó
Tímleas-
Piata Traian No 2

Csak FARMODONT-fogkrémet használjon
Kató
Ez a legjobb és legolcsóbb fogtisztító!

Bucaresti
LUTHER söresarnok
megnyit 18.
A Tornavivódával szemben

Már csak **28** nap választ el attól **100**
a reménytől, hogy **Kolozavárt**

leért csaknem kettőmilliót érő kis uradalom tulajdonosává lehessünk!
Sorsjegyek kaphatók minden helybeli pénzintézetnél, valamint fogószereken és üzletben,
Közhaszn. Tkp. tan (Cal. Victoria 3.), ahol postai rendelések is eszterelhetnek. Vidéken:
N. Várád, Maramaros-Sziget, N. Bány, Nagykaroly, Szamár, Tasoád, Zilab, Sz.-Somlyó,
Zalab, D. S. Be. t. roe, Szamosujvár, M. Várhely, Csikzered, Kődvárárhely, Baró,
D. t. ó. S.-Sz. ut. g. rgy Kovászna, Sz. sz. r. g. n, B. a. só

KOZGAZDASAG

Biztosító Intézetek rossz konjunkturája

Magyarországon felszámolnak az új alakulatok

(Cluj-Kolozsvár, július 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nemrégiben hírt adtunk arról, hogy néhány, főleg kis regáti biztosító intézet válsággal küzd. A pénzügyminisztériumban ezzel kapcsolatban tervbe is vették ezeknek a biztosítóknak a megrendszabályozását. Ugylátszik, hogy a magyarországi biztosítóintézetek sem tekinthetnek rózsás esztendőre vissza, mert a biztosítók száma horribilre szaporodott, a külföldi biztosítók és az új alakulatok most egymásután számolnak fel.

Budapesti jelentések szerint újabb a Magyar Jég- és Viszontbiztosító Rt. a kockázatos jégüzlet által okozott horribilis veszteségekkel kapcsolatban szorult szanálásra. Eredetileg az volt a terv, hogy az intézet főrésztvényese, a Generali felszámoltatja a Magyar Jég- és Viszontbiztosító Részvénytársaságot. Utóbb azonban, főleg azért, hogy a Magyar Jég-részvényeseket kárpótolják, megállapodás történt abban, hogy szanálják a biztosítót és a Magyar Jég

Szabad a haltermékek kivitele. Bukarestből jelentik: A „Monitor Oficial“ közli a minisztertanács határozatát a hal- és haltermékek kiviteléről. Eszerint a már régebben közzétett haltermékek kivitele minden permisz nélkül szabad a kiviteli illetékek lefizetése ellenében.

Megkezdik a hadikárok kifizetését. Bukarestből jelentik: A hadikártalanítás céljaira kiutalt 250 millió lej felosztására kiküldött bizottság elvégezte munkálatait és kedden véglegesen megállapítja a kártalanítási sorrendet. Ugyanakkor megkezdik az összegek kifizetését is.

Érdekes fordulat a Baldwin-ügyben. Bukarestből jelentik: A Baldwin-ház pöre ügyében érdekes fordulat állott be. Tudvalevőleg a pénzügyminiszter tárgyalásokat folytat napok óta egy Stuppel nevű egyénnel, aki magát mint a cég megbízottját nevezte meg. Rosenthal ügyvéd, aki a Baldwin-ház megbízásából a kincstár ellen a pert az ilfovi törvényszéknél hónapokkal ezelőtt megindította, tegnap megjelent a pénzügyminiszternél és kijelentette — nyilván londoni meghatalmazás alapján, — hogy Stuppelnek nincsen felhatal-

mazása az egyezkedési tárgyalásokra. A pert egyébként az ilfovi törvényszék második szekciójához osztották be. A kormány a moratóriumi rendelkezés alkalmazását fogja kérni.

A legfőbb bányatanács ülése. Bukarestből jelentik: A legfőbb bányatanács tegnap délután ülést tartott, melyen kizárólag a Concordia és a Vega nevű belga vállalatok nacionalizálásának kérdésével foglalkoztak. Stelian Popescu, aki a Draja nevű petróleumtársaság képviselőjében volt jelen, az ülésen tiltakozott az ellen, hogy a nacionalizálás kérdését ilyen sokáig elodázzák.

A bolgár behozatal megkönnyítése. Szófiából jelentik: A Cankov-kormány kereskedelmi téren bizonyos könnyítéseket kíván életbe léptetni. Október 15-ikétől kezdve — hírek szerint — új rendelet lép érvénybe, amely megszünteti az eddigi szigorú behozatali korlátokat. Az új rendelet elsősorban a román ipar számára nyitja meg ezt a legtermészetesebb piacot, ami az eddigi szigorú rendelkezések következtében teljesen el volt zárva. A román szesz, likőr és cukorkagyárak, valamint a bőripar egyes ágai azok, amelyek fölös ter-

ujból megkezdni működését. Az ideai kampányban ugyanis a jégbiztosítási üzletet már a Generali vette át, miután a Magyar Jég erre az évre nem is kötött ilyen biztosítási üzleteket. A Magyar Jég legutóbbi közgyűlésén megtörtént a szanálás, úgy, hogy a Magyar Jég megint megkezdheti működését.

Az intézet kimutatott vesztesége 1700 millió magyar korona volt, de ezzel együtt a Generalinak a Magyar jég két és fél milliárddal tartozott. A tartozás jórészt a Generali elengedte és ennek következtében lehetővé vált az 5 millió koronás alaptőkének felemelése 500 millió koronára. A tartozás elengedéséért a Generali a kibocsátásra kerülő új részvények 85 százalékát kapja meg névértékben és 10 százalék költség mellett. A megmaradó részt, tehát 75 millió korona névértékű részvényt a régi részvényeseknek fognak felajánlani. A tranzakciót akkor bonyolítják le, ha a cégbíró-ság tudomásul veszi a közgyűlés határozatát.

Hatóságilag engedélyezett

Végeladás!

Hatóságilag engedélyezett

Más vállalat miatt
rőfös és női divataru üzletünket teljesen
felosztjuk és a nagymennyiségű elsőrangú
áruraktárunkat készpénzfizetés mellett
gyári áron alul kiárusítjuk.

Lőrincz és Tóth

Cluj, Piața Unirii (Főtér) 8. szám.

Berendezés eladó

Berendezés eladó

Kais

mékeiket kö
piacon, felté
illetékekkel
a romániai
Hite
pénzügyi, ker
és társaságok
bizhatóságár
tos, precíz,
adunk. Kérj
„Pénzvilág“
inkasszó iroda

A lej: Zúr
pesten 326,
Kolozsvá
devizapiac. A
Bécs 31 05
820—322, P
43 00, Newy
1075, Milánó
Zürich.
206-30, Newy
2410-00, M
pest 72-50,
236-50, Vars
Bukares
—, Lond
7-85, Zürich
Budapest 31-2
Bukares
márka 51-50
sterling 1060
42-50, olasz
3-70, dollár 2
shilling 31-00
6-45, belga fi

Term

Ovako

A nagy hőség, erős napsütés káros behatással vannak anők gyöngéd, hamvas arcbőrére.

Kaiser Borax-szal való gyakori lemosások megóvják a bőrt ezen behatásoktól.

Ezért vegyen ön is még ma eredeti

Kaiser Borax-ot
a piros skatulyában.

mékeiket könnyűszerrel elhelyezhetik a bolgár piacon, feltéve, ha a kormány magas kiviteli illetékekkel nem teszi konkurenciáktelelenné a romániai ipareikket.

† **Hiteludósító iroda.** Belföldi és külföldi pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalatokról, egyéni és társaségekről, azok személyi és vagyoni megbízhatóságáról, fizető és hitelképességéről pontos, precíz, gyors és diszkrét **hiteludósításokat** adunk. Kérjen próba, kontroll és öninformációt. „Pénzvilág” országos **hiteludósító**, egyeztető és inkasszó iroda, Oradea-Mare Str. Jókai 17. Telefon 9.

TŐZSDE

Julius 3-án

A lej: Zürichben 236.50, Párisban 10.05, Budapestben 326, Bécsben 325.

Kolozsvár. Erős kereslet mellett, szilárd a devizapiac. Az árfolyamok a következők:

Bécs 31.05—31.10, Prága 6.50—6.55, Budapest 820—822, Páris 10.70—10.75, Zürich 42.85—43.00, Newyork 218.00—219.50, London 1070—1075, Milánó 7.80—7.90.

Zürich. Zárlat: Berlin 122.87, Amszterdam 206.30, Newyork 515.12, London 2504.50, Páris 2410.00, Milánó 1527.50, Prága —, Budapest 72.50, Belgrád 9.05—Bukarest 237.50—238.50, Varsó 99.87, Bécs 72.62.

Bukarest. Devizák: Páris 10.36, Berlin —, London 10.75, Newyork 219.50, Milánó 7.85, Zürich 43.00, Bécs 31.20, Prága 6.56, Budapest 31.20.

Bukarest. Valuták: Napoleon 815, német márka 51.50, leva 1.50, török lira 116, font sterling 1060, francia frank 10.30, svájci frank 42.50, olasz lira 8.00, drachma 3.60, dinár 3.70, dollár 217.00, lengyel forint 41.00, osztrák shilling 31.00, magyar korona 30.00, cseh korona 6.45, belga frank 9.90, holland forint 87.50

Meghívó.

Alólirott r.-t. igazgatósága ezennel közhírré teszi, hogy

rendkívüli közgyűlést

tart 1925. július hó 19-én d. e. 10 órakor **Str. Dragalina 9.** sz. a. helyiségében, a melyre az i. t. részvényeseket ezennel meghívja.

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági tagok lemondása feletti határozathozatal.
2. Új igazgatósági tagok választása.
3. Indítványok és az efeletti határozathozatal.

Cluj, 1925. július 1-én.

Calcit Rt. Igazgatósága.

No 1205—1925

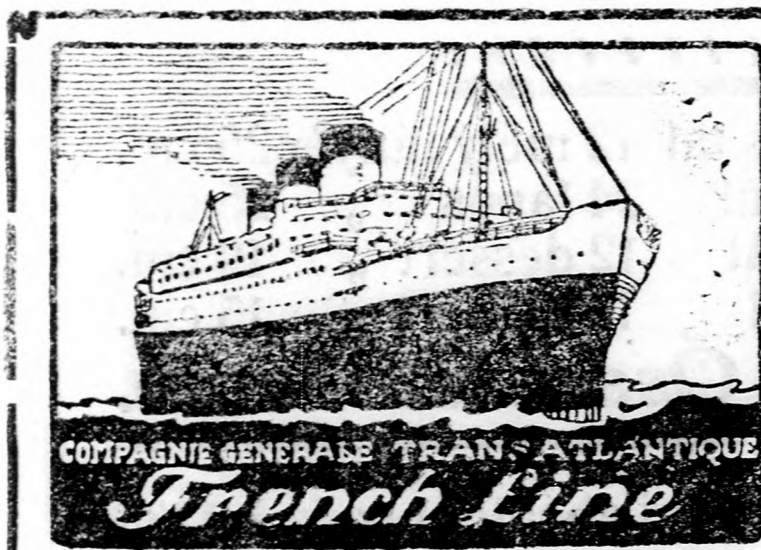
Árverési hirdetmény

Közhírré teszem, hogy dr. Klein Miksa cluji ügyvéd által képviselt Freund Mór tenesvári kereskedő a keresk. törv. 306. § a alapján, késedelmes adós terhére, közbejvetellel egy Kappel és egy Royal-i ógypet fog Clujon, Str. Sincal 6. sz. a. 1925. július 6-án d. u. 4 órakor 40,000 Lei kikiálási ár mellett, de azon alul is nyilvános árverésen eladni.

Árv.relők 4000 Lei bánatpénzt tartoznak letenni. A vételár és 20% adó és illeték nyomban lefizetendő.

Cluj, 1925. július 2.

Dr. Ioan Cosma,
notar public.

Luxusutazás — Gyorsutvonatok a francia kikötőkbe:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:

„SARNIA” S. A. Bucurest.

Pasagiul Comédia

Táviratcím: Transatbuc.

Ba lor 159

Természetes ásványvíz.

Celesin

VICHY

Grand-Grille

Hopital

Övökodjunk az utánzatoktól.

Vichy-Etat só lúgos, emészthető víz házi elkészítése. Vichy-Etat pastillák evés után elősegítik az emésztést.

A francia állam forrása: bevált: csomónál, hólyagtartalmaknál, cukorbetegségnek, izületi fájdalmaknál.

Kitűnően használt májbántalmaknál.

gyomorfájdalmaknál.

Mosse hirdetés

Aradi

ARAD

árumintavásár

és hutorkiállítás

1925. aug. 1—10.

75% utazási kedvezmény.

Gazdasági kiállítás. Koncertek, theatralis szórakozások és rádió. Sportesemények és ünnepek. Országos kongresszusok és nagygyűlések stb.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Magyar Színház heti műsora

Szombat d. u. fél 4 kor: Hoffm n meséi (Mérsékelt helyárak, Baranyai Jolán fellépésével, sorozatszám 274)

Szombat este: Marinka a táncosnő [Lengyel Irénnek, az aradi színház primadonnájának és Berky Józsefnek vendégjátéka. Sorozat 275]

Vasárnap d. u. fél 4 órakor: Ripp van Winkle. (Operett-repriz. Baranyai Jolán fellépésével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 276.)

Vasárnap este fél 9-kor: Nótás kapitány. (26-oiszor Pintér Böske vendégjátékával. Neménjivel. Ihással, Tompával, Leöveyvel. Sorozatsz. 277. Hétfő: Kék mazur. (Berky József vendégjátékával. Sorozatszám 278.)

Kedd: Elssler Fanni (Pintér Böske vendégjátékával. Sorozatszám 279)

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Péntek, szombat, július 3. és 4. *A holnap titka.* Rejtelm. fantasztikus dráma 8 felvonásban. Főszerepben Werner Krauss és Maria Corda.

Urania-mozgó. Péntek, szombat, július 3. és 4. *Tűzben a pacific express.* Amerikai tünügyi dráma 6 felvonásban. Főszerepben a 13-as nevű színészek.

NYILTTÉR

E rovatban közölteként a szerkesztőség semmi nemű felelősséget nem vállal

A nagyérd-mű közönség szives tudomására hozom, hogy Mózes Mór ur, eddigi cégtársam a cég kötelékéből július elsején barátságos úton kivált és a céget tovább egyedül „VEZUV” Gerő Zoltán név alatt vezetem.

„Vezuv” Gerő Zoltán,
magazin és textil,
Piata Mihai Viteazul 40.

Lebovits Béla

huscsarnok és szalámigyára

Cluj, Str. G. Barițiu 8. - Telefon 354.

(volt Malom-u.) Ajánlja elsőrendű szakmai gyártmányait legolcsóbb napi ártan. Post-i megrendeléseket pontosan esaközök. Viszonteladókak nagy árkedvezmény. Friss libaszir bármilyen mennyiségben kapható. Árjegyzék és kivánatra ingyen.

Kereskedők figyelmébe!

Tartós munkás- és gépész-ruhák, valamint női és férfi fehérneműket, saját gyártmányomat, jutányos áron ajánl

Hoffmann Ferencz

TOPLIȚA-ROMANA

Kísérleljen meg egy próba minta-csomagot!

Vörös, kipállott gyermek-testnek **Höfer krém** és **puder** kell

APRÓHÍRDETESEK

Magyarországon az első... vastagabb betűvel 8 lej. Leg... apróhirdetés 5 lej. Alakításokhoz 30% kedvezmény... díjra előfizetendő

Azonnal átadható ipar-
telepnek is alkalmas 2
szoba konyhás lakás és
120 m² műhely vagy rak-
térhelyiség, 720 m² es te-
lekkel, valamint 3 szép
fekvésű, építészre alkalm-
as, engedélyvel felosz-
tott tégla telek olcsón el-
adó. Értekezhetni: Str.
Miron Costin (Apró) 4.
szám alatt. 9356

Köser házikoszt kap-
ható, kihordásra is öv.
Deutschnáál, Str. Cle-
menceau 7.

Hölgyek figyelmébe!

Min lennemű modern
hajmunkák, tambourir
választék, kizárólag el-
sősorú anyagok készit-
mény, L'Oréal-Henné
minden színben kap-
ható. Megrendelést vi-
dékre is eszközölök. Vá-
gott haját kicsinyben
és nagyban veszek. —
Eszsa Gyula Cluj
Str. Memorandului 10

Motorok
Szivógáz 20—60 HP. B n-
zin 4, 5, 10, 16 HP. Nyers-
olaj 16, 20, 40, 45 HP.
Diesel 40, 50 HP. Gőz-
gépek féltábil 30, 40, 50,
60, 70 HP. Compound-
stabil 60, 70, 80 HP. Ösz-
szes gépek gyárilag javítva
azonnal szállíthatók, k-d-
vező ár mellett. Kérjen
árjajánlatot. Friedrich
Testvérek, Timisoara.

Üvegezés, képeretezés
és kiszolgáláshoz értő se-
géd, ajánlattétel után, 15-
ikére felvétetik. „Szom-
baton zárva” Ausländer
Rudolf, Cluj, Calea Reg.
Ferdinand 37.

Ecet
hordó- és vagontelekben
legolcsóbban szállít Ecet-
gyár, Marosludas. 9263

Kiadó Cika Victoriei
118 szám alatt, új modern
2 szoba konyha, es tégla
szoba konyha és 1 szobos
konyhás lakás, valamint
szép, világos souterrain
cca 140 m² területtel. 9356

Bőröndipari
20 éves gyakorlattal ren-
delkező elsőrendű szak-
ember keres tőkés társat
gyáralapításhoz Palesz-
tinába. Ajánlatokat „Bő-
röndipar” jelígre ováb-
bit a kiadó.

Eladó
Gherlán (Szamosújvár) Fő-
tér közelében 40 éve fe-
álló jó forgalmu fűsze- és
vegyes áru üzlet 4 szoba-
konyha lakással és mellék-
helyi égekkel, Herschko-
vits Adolf. 9315

Veszünk 50 öl száraz,
elsőrendű, dorongmen-
tes bükk hasáb tűzfát
házhoz szállítva, kiölözve.
Ajánlatok címzendők: Ort.
izr. Hitközség, Str. Duha-
larior 1. 9354

MARTIN PÁL jun.
Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.
כשר ועלכווארען פאבריק
ערציינט אללערלייא ועלכווארען
פאסט-פאקעטעס ווערען פאסט פער נאכנאמע
עקעקטאריש. פייורקאאט אונד הכשר אויף פערלאנגען.

SPORT

Tréner szerződött a Haggibbor. A kolozsvári zsidó csapat professzionista tréner szerződött összes játékosai számára. A tréner egyelőre csak hónapig vállalta a játékosok oktatását, de meg van minden remény arra, hogy sikerülni fog vele végleges megállapodást kötni. A tréner már a mai napon megkezdte munkáját. A tréner Patronovics, a budapesti MTK volt bekkjátékos, akinek munkájához nagy reményeket fűznek.

Az UCASP nem ad életjeit magáról. Vasárnap Kolozsváron kellene lefolynia az UCASP—Universitatea selejtező-mérkőzésnek, a mérkőzés megtartása azonban mindezekig még bizonytalan. Az UCASP ugyanis tudvalevőleg táviratilag inter-
vennielt a bukaresti labdarugó-szakosztálynál, hogy a mérkőzést Petrozsenyban játsszák le, melyre azon-
ban még nem érkezett válasz Erre vezethető vissza, hogy a kitűnő petrozsenyi csapat még nem jelezte érkezését. A selejtező-mérkőzések ugylátszik nem fognak a rendes időben lefolyni. Mint bukaresti tudósítónk jelenti, a Brasovia—NAC-mérkőzés is elmarad, miután a nagyvárad kerületben még nem nyert befejezést a bajnokság.

**A „Haggibbor” vasárnapi jubilaris ün-
nepélyének programja:** A nyári multság, mely gyermekdelutánnal is kapcsolatos, féltkor veszi kezdetét a református kollégium udvarán. Pont öt óraker Gara Ákos mesél a gyermekeknek. Pont hat óraker tornászünnepele, melynek kereté-
ben Giszkalay János tart beszédet. Pont tíz óraker este nagyszabásu kabaré a szabadban, több első-
rendű erő közreműködésével. Ezenkívül a közbeeső időket különböző szórakozások töltik ki, mint: különféle sátrak, gyermek- és női szépségverseny, férfi csunyasági verseny, konfetti- és serpentin-
csata, amerikai házasság, stb. Tánc félyolettől tizig a gyermekek s ezután a felnöttek részére cigány-
zene kísérettel. Belépőjegy husz lej. Rossz idő esetén a program: félkilenc óraker tornászünnepele s utána tánc.

Motorokat,
benzin, nyersolaj, szivó-
gáz, 15 lóerőtől fölfelé,
töböt állapotban is kere-
sek készpénz mellett vé-
telre Elias Gyözö, Timi-
soara, Radulescu 8.

Lakás mellékkeliségek-
kel kiadó fia: párnák.
Om a kiadóban. 9355

Férfikalapot
szalma girardit és pa-
namát a legszebben
tisztít

Stefan Fehér
kalepm ster, Cluj, Str.
Memorandului No 21.
(Unió u) 2187

Beszédhibásokat keze-
lek. Vidékieknek ellátás-
ról gondoskodva 1 sz. —
Matei Basarab (Zrinyi-u.)
7. Kolumbán Károly,
gyógykezelő tanár.

Vallás
hárból való műveit ur-
leány részére keresek meg
felelő házastársat Csak
komoly fiatalokba ek ir-
janak „S. erence” jelígre.
Fénykép szükséges. 9327

Palesztinában kertészet
nagyobbításához 50 font
tőzevel társat keresek
Szaktudás szükségese
Ajánlatot Fodor Gáborhoz,
Telaviv, Poste restante.
9266

Azonnal átadható há-
zastelek 3 szoba, konyha,
fürdő stb. nvári konyhá-
val Str. Miron Costin
[Apró] 4 sz. alatt eladó.
9356

Zongora
új, használt,
javítás,
hangolás,
szállítás
Triska I.
zongorarakta
Cluj, Str. Saguna 14.
Telefon 19.
Zongoraszekek kaphatók

Keresek
perfékt román, francia,
héber okleveles tani öt —
zongora vagy hegedű tu-
dás előnyben — ki 8 és
12 éves gyermekeimet III.
elemi és III. polgárra elő-
készítse. Ajánlatot igény-
megjelöléssel Herskovits
Igaas címre, Karika, Szil-
lágymegye, küldendők.
9341

ארתם ספרד כשר קאפא
צו האשפן ביאר וויקא אדווייש
Weisz József Elisabeth-gasse
No 42 Stbin. 9350

Utazók figyelmébe! Ha
Sibuba utazik, keresse fel
Katzot a hol jó köser
házi kosztot kaphat. Str.
Metropole (volt Fleischer-
Gasse) 17.

Használjunk kizárólag
כשר כשר
PLANTOL
legjobb növényzsiirt, mert ez
tisztá, egészséges és kiadó!
Főtisztelő Fuchs Benjámín nagyvárad
töböt felügyelete alatt készíti, szigoruan
ortodox rituális előírás szerint.
Képvisele: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Iuliu Mănu 8. Telefon 1-18.

Pályázati hirdemény
A cerme i (ud Arad) n'og híközség azozna
elfolyható előmádkozó, metszői és hitoktatói ál-
lásra pályáz t t hilde. Pályázótól megkivántatik,
hogy jó előmádkozó és legább három elismert
reotici katolá, a le yen Javad leázás: évi 24 zer
lei fizetés, term szetoni lakás, fűtés (12 erdei mé-
ter tűzifa) sechita, hitoktatásért gyermekekent havi
50 lei, járzeit és mazkir után kötelező tetszés-
szerinti jutalom zás. Ajánlatok a cermei ir. híköz-
ség c mére küldendők, a melyben a kor és családi
állapot is f lüntetendő. Utáéltásig csak a meg-
hívottak tér.ttetik meg.
Előljáóság.

Schnabel Herman
כשר ארט. חסעסארנוק és szalamigyára
Cluj, Piața M. Viteazul 26.
Ajánlja elsőrendű szlamgyártmányai: legolcsóbb
napi árakon.
Postai megrendeléseket
pontosan eszközölök, viszonteladónak nagy árked-
vezmény, Árjegyek és כשר דיבאר kivanatra mindenkinek

12 személyes
eredeti *Rosenthal* szerviz
3280 lei.
Összeállítás:
1 leveses tál 1 főzelékes tál 12 mély tányér 25 cm.
1 szószos tál 1 salátás tál 24 lapos „ 25 cm.
1 mustártartó 2 tésztás tál 12 dessert „ 19 cm.
1 sótartó 2 sültés tál 12 dessert „ 15 cm.
2 kanál 2 Revers **Összesen 74 db.**

6 személyes eredeti Rosenthal ebédlőszerviz L 1238
12 személyes metszett pohárkészlet . . L 690

**Ezüst tárgyakba való üveg-
betétek érkeztek raktárra.**
**Nagy választék eredeti belga
pohárkészletekben.**

FISCHER
üvegüzlet — Cluj

**Szerkesztőse-
lvtal és n**
Cluj-Kolozsvár,
L. Pop. (Brassa)
szalon: Sze
és kiadóhivem
Ka. N. S
kőziratok
szerkesztőse-
zendők. Kézirat
adunk vi

1925 július 6
**Egy ér-
vezésér**

(Cluj-Kolo-
sitójától.) Az
kai és jogvéd-
főbb akadály-
zsidóság közp-
litikai akcióv-
állásponjtára
ság világi ve-
segíteni ezen
szándéku kis-
egy újabb il-
vasóinknak,
fog elmúlni

Alább kö-
délyi zsidó
átiratát az or-
Jakab, mint
ságának eln-
sekben köze-
látni Erdély
rancsa. Vég-
iroda átszer-
megteremtés
Az átirat
főrabbihoz,
formájában
Mélyen

Az iskola
halasztották,
En úgy érzen-
ezt a rendel-
nem hagyni.
Az utolsó
csolja, hogy
ki, hogy az e-
cot kulturánk
badságát me-
szemben. Eze
a központi il-
lően átszerve-
vetkező:

A legrovi
nagygyűlés
főrabbi, az
lasztmányt
napirendje a
lemben, hog-
„Ortodox H-
két elnököt,
fizetéstelen
világi és 10
vatalból a t-
összes 1000
elnökei.

Az így
a zsidó jogvé-
történetű
ját, megtere-
séghez mér-
hiszem, han-
bekapcsolt
tennének a
nek. A ze-
mellett, me-
felüli képv-
nek vezető
minden old-
helyt állan

Meggyő-
ha javaslat-
az ort. izra-
időn belül
nek tartom-
alatt történ-
nem egész-
szaporítja.